

УДК 378:37.091.12.011.3 – 051: [811.111:37.091.33–028.17

Ірина Білянська

ORCID iD: orcid.org/0000-0002-5367-9710

аспірант кафедри практики англійської мови
та методики її викладання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
вул. Максима Кривоноса 2, 46027, м. Тернопіль, Україна
iryna.bezruka@hotmail.co.uk

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ХУДОЖНІХ АУДІОКНИГ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розглянуто актуальну для методики навчання англійської мови проблему відбору сучасних англійських оповідань для формування аудитивної компетентності студентів IV курсу педагогічних ВНЗ. З метою створення системи вправ для навчання аудіювання визначено та обґрунтовано такі критерії відбору художніх аудіокниг: професійне озвучення, високохудожність, репрезентативність, доречність змісту, доступність та посильність, актуальність тематики, різноманітність (для інтенсивного аудіювання); професійне озвучення, відповідність жанру та змісту художнього твору інтересам студентів, доступність та посильність (для екстенсивного аудіювання). Зроблено висновок, що базовим критерієм відбору автентичних аудіокниг повинно бути їх професійне (художнє) озвучення.

Ключові слова: аудіокниги, аудитивна компетентність, екстенсивне аудіювання, інтенсивне аудіювання, критерії відбору, майбутні учителі, оповідання, художні твори.

В статье рассматривается актуальная для методики обучения английскому языку проблема отбора современных англоязычных рассказов для формирования аудитивной компетентности студентов IV курса педагогических вузов. С целью создания системы упражнений для обучения аудированию определены и обоснованы следующие критерии отбора художественных аудиокниг: профессиональное озвучивание, высокохудожественность, репрезентативность, уместность содержания, доступность и посильность, актуальность тематики, разнообразие (для интенсивного аудирования); профессиональное озвучивание, соответствие жанру и содержанию художественного произведения интересам студентов, доступность и посильность (для экстенсивного аудирования).

Сделан вывод, что базовым критерием отбора аутентичных аудиокниг должно быть их профессиональное (художественное) озвучивание.

Ключевые слова: аудиокниги, аудитивная компетентность, будущее учителя, экстенсивное аудирование, интенсивное аудирование, критерии отбора, рассказы, художественные произведения.

Today audiobooks are recognized as effective didactic tools by foreign researchers and methodologists. However, they are still an unexplored phenomenon in Ukraine. We aim to develop an effective methodological procedure with appropriate listening activities, which can be incorporated into foreign language teaching practice at Ukrainian pedagogical universities. Therefore, the issue of audiobook selection for listening skills development of pre-service English teachers is investigated here.

On the basis of recent research into text selection for enhancing students' listening skills and discourse analysis of contemporary short stories in audiobook format, we have determined criteria for fiction which should be used for intensive and extensive listening practice. They include the following: professional performance and recording, highly artistic works, representativeness, relevance of content, the degree of accessibility and simplicity, contemporary topics, diversity (for intensive listening); professional performance and recording, correspondence of the genre and the content of a short story to students' interests, the degree of accessibility and simplicity (for extensive listening). Since audiobooks are recognized as the art of today, we insist that the basic criterion for the selection of authentic short stories is their professional narration and recording. Such audiobooks give the best opportunity to enjoy listening to fiction, promoting the development of aesthetic needs.

Based on the discourse analysis of contemporary short stories, we highlight the main features that have a significant impact on the result of listening. They are the following: poetic language, socio-cultural lexis, dialect, slang, terms and professionalisms, social and regional accents, English varieties, psychological and mystic plots, intertextuality, highly informative plots, exogenous context, «open» endings, humor, sarcasm, irony, atypical narrative form, atypical composition and architectonics. The analysis of the selected audiobooks suggests that the indicators of their objective complexity vary, therefore, it is necessary to assess the degree of their accessibility and simplicity for a particular group of students in advance, which will help to select an appropriate short story, predict its potential difficulties and organize effective listening practice.

Key words: audiobooks, extensive listening, fiction, intensive listening, listening competence, pre-service teachers, selection criteria, short stories.

Цінність художніх творів у звукозапису (аудіокниг) полягає у можливості комплексного вирішення проблем формування як комунікативної, так і міжкультурної компетентностей. Метою навчання аудіювання художніх аудіокниг (АК) є формування та вдосконалення

іншомовної аудитивної компетентності – здатності розуміти зміст і смисл дистантних аудіоповідомлень та умінь формулювати і висловлювати своє власне відношення до прослуханої інформації під час інтерактивного спілкування. Однак, ефективність навчання засобами художніх АК залежить від раціональності їх відбору як навчального матеріалу.

Вивченням проблеми відбору текстів для формування аудитивної компетентності студентів мовних ВНЗ займалися такі вчені, як О. Бочкарьова, Р. Вікович, І. Задорожна, Н. Кардашова, Я. Крапчатова, О. Лучіна, О. Мартиненко, О. Мацнева, О. Сіваченко, Л. Шевкопляс та ін. Питання відбору власне художніх текстів у методиці навчання іноземних мов для формування різноманітних компетентностей розглядається такими вченими, як Т. Вдовіна, Л. Кожедуб, О. Коротишев, В. Матвейченко, Л. Метельська, М. Нацюк, Т. Ніфака, Л. Рудакова, О. Сіваченко, Н. Склярєнко, Л. Смелякова, Н. Топігіна, В. Черниш та ін. Дидактичний потенціал АК вивчали такі зарубіжні вчені як Б. Баскін (B. Baskin), К. Бірз (K. Beers), Дж. І. Браун (J. Brown), М. Биркі (M. Burkey), К. Харіс (K. Harris), Т. Хіпл (T. Hipple), Д. Джонсон (D. Johnson), Ф. Серафіні (F. Serafini), П. Варлі (P. Varley), Дж. Волфсон (G. Wolfson) та інші.

АК є відносно новим явищем в іншомовній освіті в Україні, тому широке коло питань ще залишається поза увагою дослідників. Художні твори (ХТ) у звукозапису як засоби навчання аудіювання розглядаються такими українськими вченими, як В. Черниш (2001) та О. Сіваченко (2009). В. Черниш вивчала проблему комплексного використання АК художніх творів для навчання читання та аудіювання у загальноосвітніх школах. О. Сіваченко розробила методику навчання аудіювання англomовних драматичних творів студентів мовних спеціальностей. Однак, проблема відбору сучасних англomовних оповідань для формування аудитивної компетентності майбутніх учителів залишається актуальною та потребує розгляду.

Мета статті – визначити та обґрунтувати критерії відбору сучасних англomовних оповідань (художніх АК) для формування англomовної аудитивної компетентності майбутніх учителів.

У методиці навчання іноземних мов накопичено значний досвід щодо визначення принципів та критеріїв відбору текстів у дидактичних цілях. Так як метою нашого дослідження є розробка методики формування аудитивної компетентності засобами сучасних англomовних оповідань, перед нами стоїть завдання відібрати відповідні твори та створити систему вправ для навчання аудіювання студентів IV курсу педагогічних ВНЗ.

Аналіз наукової літератури показує, що відбір навчального матеріалу базується як на загальних (неспецифічних), так і специфічних критеріях та відповідає цілям, етапам, специфіці навчання, вимогам навчальних програм, особливостям особистостей, що навчаються. Загальними на сьогодні можна вважати такі критерії відбору аудіо матеріалів, як автентичність, мотиваційна значущість, тематичність, посиленість та доступність,

інформативність, лінгвосоціокультурна спрямованість, варіативність (за гендерними, соціальними, віковими, вимовними (акцент, діалект) ознаками) (Задорожна І., 2013, с. 93).

Під критеріями відбору аудитивного матеріалу ми, слідом за О. Мацневою, розуміємо основні ознаки змісту, мовного й звукового оформлення, логіко-композиційної структури, темпу мовлення та тривалості звучання художніх аудіотворів, за допомогою яких оцінюється текстовий матеріал з метою його використання / невикористання в якості навчального матеріалу відповідно до цілей навчання (Мацнева О., 2009, с. 84).

Що стосується текстів художньої літератури, основними визнаються принципи відбору ХТ за естетичним, соціокультурним та лінгвостилістичним потенціалом, що передбачають відбір високохудожніх творів (Кожедуб Л., 2010, с. 77). Принципи відбору автентичних матеріалів будемо розуміти як «концептуальну позицію, на основі якої здійснюється сам процес відбору» (Ніщик Р., 2013, с. 35).

Згідно з Програмою з АМ для університетів / інститутів студенти на кінець четвертого курсу повинні досягти рівня володіння аудитивною компетентністю С.1.2 (автономний досвідчений користувач), що передбачає здатність «розуміти широкий спектр досить складних та об'ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення» (Задорожна І., 2012, с. 62), здатність розуміти аудіотексти не тільки з різними типами літературної вимови, але і з різними вимовними типами, а також ненормативну вимову (Мацнева О., 2009, с. 35)

Спираючись на наявні у методичній літературі вимоги до навчальних аудіо текстів та ХТ зокрема, беручи до уваги вимоги Програми до рівня сформованості у студентів IV року навчання компетентності в аудіюванні, а також урахувавши предмет нашого дослідження, ми виокремили сім критеріїв відбору художніх АК для інтенсивного аудіювання на аудиторних заняттях та три критерії відбору АК для екстенсивного аудіювання під час позааудиторної роботи у ВНЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Основні критерії відбору художніх АК

Для інтенсивного аудіювання	Для екстенсивного аудіювання
<ol style="list-style-type: none">1) професійне озвучення;2) високохудожність;3) репрезентативність;4) доречність змісту;5) доступність та посильність;6) актуальність тематики;7) різноманітність.	<ol style="list-style-type: none">1) професійне озвучення;2) відповідність жанру та змісту ХТ інтересам студентів;3) доступність та посильність.

Розглянемо вищезгадані критерії детальніше.

Базовим критерієм відбору художніх АК має бути їх професійне (художнє) озвучення, що забезпечує автентичність картини світу, яка

зображується у ХТ, передбачає урахування культурних, національних, вікових, соціальних, психологічних, професійних, ситуаційних особливостей мовленнєвої поведінки персонажів. Варто також додати, що врахування цього критерію відповідає принципу відбору ХТ за естетичним потенціалом, адже художнє озвучення подвоює естетичний вплив на слухача. Монотонне, емоційно безбарвне мовлення не може забезпечити адекватного художньо-естетичного сприйняття навіть високохудожнього твору.

Сьогодні АК є сучасним видом мистецтва (Chodak G., Suchacka G., 2017, с. 225), тому високий рівень акторської майстерності стає еквівалентом їх художньої цінності. «Audie Awards» – це престижна нагорода, яку, починаючи з 1996 року, американська асоціація Audio Publishers Association щорічно присуджує за значні досягнення в галузі створення аудіокниг (Chodak G., Suchacka G., 2017, с. 225). Тому, при відборі АК для навчальних цілей варто віддавати перевагу тим АК, які були відзначені цією нагородою. Адже саме ці АК дають найкращу можливість отримати насолоду від прослуховування ХТ, сприяють розвитку естетичної потреби.

О. Сіваченко, аналізуючи драматичні твори у звукозапису, зазначає, що інтонаційні та індивідуальні характеристики мовлення «як ніякі інші, в першу чергу впливають на результативність аудіювання» (Сіваченко О., 2009, с. 81). Л. Куліш виділила такі параметри для характеристики звукового оформлення мовлення: дикція, виразність, емоційність, гучність висота / регістр голосу, акцентуація, основний тон, специфіка вимови слів, дефекти мовлення, темп мовлення. Вчена довела, що важким для сприйняття буде мовлення, якщо його параметри мають принаймні дві негативні характеристики, як наприклад майже повна відсутність логічних наголосів та тихе мовлення (Сіваченко О., 2009, с. 82–83). Таким чином, ми не можемо рекомендувати для навчання аудіювання ті АК, що озвучені за допомогою комп'ютерних програм чи аматорами. Джерелами відбору аудитивного матеріалу (сучасних англомовних оповідань) повинні служити такі інтернет-магазини, як Audible, Simply Audiobooks, Audiobooks.com, AudiobooksNow, iTunes Store, AudiobookStore, On the Go Books, Audio Books Corner, AudioQueue, Nook Audiobook Store, AllYouCanBooks.com тощо. Для порівняння із професійним озвученням прослухати безкоштовні АК, що начитані волонтерами, можливо на таких інтернет-сайтах, як наприклад librivox.org та gutenberg.org.

Критерій високохудожності передбачає відбір ХТ, що визнані критиками і літературознавцями, нагороджені преміями, включені до антологій та збірників (Нацюк М., 2014, с. 251), а також тих, що професійно озвучені. Матеріалом нашого дослідження є сучасні англомовні оповідання нагороджені премією *BBC National Short Story Award 2010, 2011, 2013* та премією *BBC International Short Story Award 2012*. Ця британська літературна нагорода, заснована у 2005 році, вважається однією із найпрестижніших премій за одне коротке оповідання (до 8000 слів), написане англійською мовою.

Критерій репрезентативності передбачає відбір художніх АК з урахуванням їх соціолінгвістичних та соціокультурних особливостей. Всі художні АК у тій чи іншій мірі є джерелом лінгвосоціокультурної інформації. Обираючи АК, варто враховувати, в першу чергу, звукове оформлення мовлення персонажів, адже воно відображає соціолінгвістичну варіативність АМ і може представляти мовлення як носіїв різних типів нормативної та ненормативної вимови, так і не носіїв АМ. Тому, критерій репрезентативності передбачає використання саме тих ХТ, що представляють певну навчальну цінність на конкретному етапі навчання. Саме мета визначає вибір того чи іншого твору. Метою може бути ознайомлення із особливостями того чи іншого варіанту АМ, із соціокультурною інформацією тієї чи іншої англійської (чи не англійської) країни, із соціальними чи професійними ситуаціями та відповідним дискурсом (діалект, жаргон, сленг тощо), регістром спілкування.

Проаналізовані нами оповідання представляють соціолінгвістичну та соціокультурну варіативність сучасного англійського світу, тому кожне із них може репрезентувати певні лінгвосоціокультурні відмінності цього світу.

Критерій доречності змісту передбачає можливість відмови від використання на аудиторних заняттях ХТ, сюжет яких побудований на описах інтимних сцен, насилля, жорстокості тощо, а також ті твори, які насичені ненормативною лексикою. Слідом за Р. Вікович, рекомендуємо враховувати сенситивність до деяких тем (Вікович Р., 2011, с. 77) та бажання їх обговорювати, а також морально-етичну та виховну цінність обраного ХТ для конкретного контингенту студентів.

Критерію доречності змісту можуть не відповідати такі проаналізовані нами оповідання як *Tea at the Midland* (автор D. Constantine), *Butcher's Perfume* (автор S. Hall), *The Dead Roads* (автор D. Wilson), *Rag Love* (автор M. Hyland), *The Goose Father* (автор K. Lee), *Mrs Fox* (автор S. Hall), *Love Story* (автор J. Stein).

Критерій доступності та посильності є одним із загальноприйнятих у методиці критеріїв відбору навчальних текстів. Це – комплексний критерій і стосується таких характеристик аудіотекстів як зміст, мовне і звукове оформлення, логіко-композиційна структура, темп мовлення і тривалість звучання (Мацнева О., 2009, с. 83). На основі результатів аналізу дискурсу сучасних англійських оповідань ми виокремлюємо їх основні ознаки, що мають значний вплив на доступність та посильність для аудіювання (табл. 2).

Таблиця 2

Основні критерії оцінювання доступності оповідань для аудіювання

Мовне оформл.	Аудіо оформл.	Інформац. зміст ХТ	Композ. ст-ра	Тривал.	Темп
поетичність (вел. кільк. лінгвостиліст.	вимовний тип (окрім RP)	містичність (межа між «стерта») (1 бал)	нетипова розповідна форма	≤ 15 хв (0 балів)	≤ 140 слів / хв (0 балів)

засобів, високий рівень образності, абстрактності) (1 бал) соціокультурна лексика (вел. кількість реалій: антропонімів, топонімів, хрононімів тощо) (1 бал) вел. к-сть діалектизмів, сленгу (1 бал) вел. к-сть термінів, професіоналізмів (1 бал)	(1 бал) соціально-регіональний акцент (Cockney, Brummie, Estuary English тощо) (2 бали)	психологічність (потік свідомості, внутрішнє мовлення тощо) (1 бал) інтертекстуальність (1 бал) вел. кількість подій (високий рівень інформативності, навантаження на оперативну пам'ять) (1 бал) «залежний» контекст (необхідність у специфічних фонових знаннях) (1 бал) «відкрита» кінцівка («незавершеність» композиційної структури) (1 бал) гумор, сарказм, іронія (1 бал)	(розповідь від 1 ос. мн. (we), 2 ос. (you) тощо) (1 бал) нетипова композиційна форма (невідповідність формулі: зачин-основна част.-кінцівка тощо) (1 бал) нетипова архітектоніка (нетипове для жанру оповідання зовнішнє членування) (1 бал)	≤ 20 хв (1 бал)	≤ 160 слів / хв (1 бал)
				≤ 25 хв (2 бали)	≤ 180 слів / хв (2 бали)
				≤ 30 хв (3 бали)	> 180 слів / хв (3 бали)
				> 30 хв (4 бали)	

На основі виділених вище критеріїв оцінимо приблизну об'єктивну складність наявних оповідань балами, що допоможе визначити їх доступність та посиленість для конкретної групи студентів. Чим більшу кількість балів має оповідання, тим воно є складнішим для сприйняття та розуміння на слух (табл. 3).

Таблиця 3

Оцінка доступності та посиленості оповідань для аудіювання

№	ОПОВІДАННЯ	Мовне оформл.	Аудіо оформл.	Інформац. зміст ХТ	Композ. ст-ра	Тривал.	Темп	Заг. бал
1.	<i>Tea at the Midland</i> (автор D. Constantine)	2	0	4	1	0	1	8
2.	<i>Haywards Heath</i> (автор A. Forna)	0	0	1	0	1	1	3
3.	<i>Butcher's Perfume</i> (автор S. Hall)	3	2	1	0	2	2	10
4.	<i>If It Keeps On Raining</i> (автор J. McGregor)	1	0	3	2	3	0	9
5.	<i>My Daughter the Racist</i> (автор H. Oyeyemi)	0	0	1	0	3	2	6
6.	<i>The Dead Roads</i> (автор D W Wilson)	2	1	2	0	3	1	9

7.	<i>Rag Love</i> (автор M J Hyland)	0	1	0	0	2	2	5
8.	<i>The Heart of Dennis Noble</i> (автор A. Macleod)	3	0	2	1	3	0	9
9.	<i>Wires</i> (автор J. McGregor)	0	0	1	1	2	1	5
10.	<i>The Human Circadian Pacemaker</i> (автор K J Orr)	0	0	1	0	3	0	4
11.	<i>East of the West</i> (автор M. Penkov)	2	0	2	1	3	1	9
12.	<i>Sanctuary</i> (автор H. Rose-Innes)	2	0	2	0	2	2	8
13.	<i>The Goose Father</i> (автор K. Lee)	2	0	3	0	3	0	8
14.	<i>Even Pretty Eyes Commit Crimes</i> (автор M. Hyland)	0	0	0	1	2	2	5
15.	<i>Black Vodka</i> (автор D. Levy)	2	0	2	0	2	2	8
16.	<i>A Lovely and Terrible Thing</i> (автор Ch. Womersley)	2	0	1	0	3	1	7
17.	<i>In the Basement</i> (автор A. Ross)	1	1	1	1	3	2	9
18.	<i>Before He Left the Family</i> (автор C. Tiffany)	1	1	1	0	2	1	6
19.	<i>The iHole</i> (автор J. Gough)	2	0	2	0	2	0	6
20.	<i>Escape Routes</i> (автор L. Caldwell)	2	1	2	2	1	0	8
21.	<i>Mrs Fox</i> (автор S. Hall)	2	0	3	0	3	1	9
22.	<i>Barmouth</i> (автор L. Blower)	1	2	1	1	3	1	9
23.	<i>Prepositions</i> (автор L. Shriver)	1	1	2	1	1	0	6
24.	<i>Notes from the House of Spirits</i> (автор L. Wood)	0	0	4	1	3	0	8
25.	<i>We Are Watching Something Terrible Happening</i> (автор L. Greenlaw)	1	0	1	0	2	1	5
26.	<i>Love Story</i> (автор J. Stein)	2	1	2	0	3	2	10
27.	<i>Orange out</i> (автор S. Stienen-Duran)	1	2	1	0	3	2	9

Отже, проаналізовані оповідання можна поділити на 3 групи: із об'єктивною складністю ≤ 6 балів (відносно легкі), із об'єктивною складністю у межах 7–8 балів (середньої важкості), із об'єктивною складністю ≥ 9 балів (складні).

Критерій актуальності тематики сучасних оповідань пов'язаний із орієнтацією відбору ХТ на теми, що входять у коло інтересів студентів. Однак, врахування інтересів усіх студентів не завжди є можливим, адже студентська група може включати особистостей із кардинально протилежними поглядами, смаками чи захопленнями. Тому стимулом для їхньої пізнавальної мотивації має служити актуальність тематики. Варто зазначити, що позачасовою актуальністю характеризуються теми, які стосуються загальнолюдських цінностей, «вічних» проблем (тема любові, дружби, вірності, гуманності, патріотизму тощо). Актуальними темами ХХІ століття є, наприклад, участь у реаліті-шоу, консьюмеризм, ісламістський тероризм тощо.

Критерій різноманітності передбачає не тільки жанрове, тематичне та авторське різноманіття ХТ, а також варіативність мовлення за гендерними, соціальними, віковими, вимовними (акцент, діалект) ознаками та багатогранність соціокультурної інформації. Адже ознайомлення із різними вимовними типами нормативної та ненормативної вимови англофонів, що представляють різні країни, регіони та соціальні прошарки, а також із їхньою картиною світу сприяє розширенню аудитивного досвіду студентів.

На рівні вимови ХТ повинні відображати аспекти дійсності англофонного світу: соціальні характеристики (вік, освіту, сферу діяльності), соціально-класову структуру суспільства, різницю між націями, регіонами та етносами, що говорять АМ. Як доводить В. Лапіна, тільки така різноманітність може забезпечити формування та розвиток умінь соціолінгвістичної інтерпретації вимови англофонів (Лапіна В., 2010, с. 103), що є важливим складником англомовної аудитивної компетентності на сучасному етапі.

Тематичне різноманіття сприятиме збагаченню словникового запасу та умінь впізнавати та сегментувати лексику на слух. Що стосується жанрового та авторського різноманіття, ознайомлення із сучасними напрямками у літературі дозволяє розширити кругозір, сформувати уявлення про літературу англомовних країн, зрозуміти свої уподобання, розвинути інтерес до якогось конкретного жанру АК чи автора, а значить і естетичну потребу, що спонукатиме до автономного аудіювання ХТ. У своєму есе «A Short History of the Short Story» В. Бойд (W. Boyd) виділяє 7 різновидів сучасних британських оповідань:

1) *event-plot stories* (оповідання, які розповідають про одну подію, що лежить в основі сюжету), наприклад «The Flyover» (автор Рана Дасгупта (Rana Dasgupta));

2) *Chekhovian stories* (оповідання з «відкритою кінцівкою» або з підказками, які дозволяють зрозуміти метафору вкінці), наприклад «An Anxious Man» (автор Дж. Ласдун (James Lasdun)), «Men of Ireland» (автор В. Тревор (William Trevor));

3) *modernist stories* (оповідання у стилі Е. Хемінгуея, «in which a deliberate, often baffling obscurity is made a virtue, however limp the style in which it is written»);

4) *cryptic / ludic stories* або «*suppressed narratives*» (містичні оповідання, смисл яких потрібно «розшифрувати»), наприклад «The Safehouse» (автор М. Фабер (Michel Faber));

5) *mini-novel stories* (оповідання, що схожі на міні-роман кількістю описаних подій), наприклад «The Ebony Hand» (автор Р. Тремейн (Rose Tremain));

6) *poetic / mythic stories* (оповідання наближені до ліричної поезії);

7) *biographical stories* (оповідання про реальних людей, події; межа між фактами та вигадкою стирається) (Boyd W., 2006, с. 5–9).

В. Бойд (W. Boyd) зазначає, що найбільш поширеними у сучасній англомовній літературі є перші два види оповідань (*event-plot stories* та *Chekhovian stories*) (Boyd W., 2006, с. 9). Специфіка кожного різновиду оповідання вказує на те, що вони мають свої мовні та композиційні відмінності, які потрібно враховувати при розробці вправ з навчальною метою. Принагідно зауважимо, що урахування критерію різноманітності допомагає уникнути одноманіття та узгоджується із диференційованим підходом у навчанні, адже апелює до різних інтересів та смаків студентів.

Розглянувши основні критерії відбору АК для аудіювання на аудиторних заняттях, перейдемо до характеристики критеріїв АК, що рекомендуються нами для екстенсивного аудіювання.

Незважаючи на очевидну користь інтенсивного аудіювання АК, умови аудиторних занять не завжди дозволяють реалізувати цей вид роботи на максимально ефективному рівні. Причиною цього може бути тривалість звучання АК та обмеженість аудиторного часу для кількаразового прослуховування; «залежний» контекст та обмеженість фонових знань; незнайомий акцент та брак часу для адаптації до нього тощо. Тому умови позааудиторної самостійної роботи із АК студентів IV курсу ми розцінюємо як максимально зручні за рахунок індивідуалізації процесу аудіювання. Тому, виділяємо лише три критерії, які повинні враховувати студенти при виборі АК для екстенсивного аудіювання: професійне озвучення АК; відповідність жанру та змісту оповідання своїм уподобанням; доступність та посильність.

Отже, відповідно до своїх інтересів та уподобань студенти повинні обрати професійно озвучений ХТ, що є можливим завдяки відповідним орієнтирам (жанр, заголовок, обкладинка, аудіозразок, резюме, рецензії, рейтинг, автор, наратор тощо) на сайтах відомих інтернет-магазинів. Як відомо, можливість обирати твір на власний розсуд дозволяє реалізувати індивідуальний підхід до навчання, стимулювати інтерес. Доступність та посильність творів для сприйняття та розуміння визначається завдяки аудіозразку тривалістю до 5 хв. Одним із показників доступності вибраного твору є інтерес і бажання слухати та обговорювати прослухане. Рівень розуміння повинен відповідати принаймні глобальному розумінню твору, його основних подій. Що стосується проаналізованих нами ХТ, вважаємо, що всі оповідання можуть рекомендуватись для екстенсивного аудіювання, адже відповідають базовому критерію – професійності свого озвучення.

Отже, на основі аналізу досліджень вітчизняних та зарубіжних учених ми визначили основні критерії відбору сучасних англomовних оповідань для навчання аудіювання майбутніх учителів. Відбір художніх творів як навчальних аудіоматеріалів повинен відповідати таким вимогам: професійне озвучення, високохудожність, репрезентативність, доречність змісту, доступність та посильність, актуальність тематики, різноманітність (для інтенсивного аудіювання); професійне озвучення, відповідність жанру та змісту ХТ інтересам студентів, доступність та посильність (для екстенсивного аудіювання). Критерію професійного озвучення та високохудожності відповідають всі проаналізовані нами оповідання. Що стосується інших критеріїв, то відбір оповідань значною мірою залежить від особливостей групи студентів та цілей навчання. Також, аналіз відібраних творів свідчить про те, що показники об'єктивної складності варіюються, тому необхідно оцінювати їх доступність та посильність для конкретної групи студентів заздалегідь, що допоможе підібрати відповідний ХТ, передбачити потенційні труднощі та організувати роботу із ними.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на дослідження вимог до побудови системи вправ для навчання студентів аудіювання сучасних художніх АК та на розробку моделі організації процесу навчання.

Список використаних джерел

1. Вікович Р. І. Методика навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англomовних теленовін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Вікович Роксолана Ігорівна. – К., 2012. – 344 с.
2. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною компетентністю в аудіюванні / І. П. Задорожна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія : Педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 89–96.
3. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Задорожна Ірина Павлівна. – К., 2012. – 770 с.
4. Кожедуб Л. Г. Формування у майбутніх філологів німецькомовної компетенції в читанні на основі інтерпретації художніх текстів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кожедуб Лідія Георгіївна. – К., 2010. – 305 с.
5. Лапина В. Е. Методика формування соціолінгвістическої компетенції на матеріалі аудіотекстов (англійський мовний матеріал, мовної вуз) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Лапина Валерія Євгенівна. – М., 2010. – 200 с.
6. Мацнева О. А. Навчання майбутніх учителів розуміння англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Мацнева Оксана Анатоліївна. – К., 2009. – 261 с.
7. Нацюк М. Б. Відбір художніх творів для формування лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови в читанні художньої літератури / М. Б. Нацюк // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. – 2014. – № 1. – С. 249–258.
8. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістических університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
9. Ніщик Р. О. Принципи та критерії відбору автентичних художніх фільміві відеофрагментів для навчання майбутніх філологів англomовного говоріння з використанням фразеологічних одиниць / Р. О. Ніщик // Вісник Київського національного лінгвістического університету. – Серія : Педагогіка та психологія. – 2013. – Вип. 22. – С. 35–45.
10. BBC National Short Story Award [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theshortstory.org.uk/nssp/>.
11. Boyd W. A short history of the short story [Електронний ресурс] / W. Boyd // Quarter (Summer). – 2006. – Режим доступу : <http://dkvenglishdpt.org/admin/public/uploads/pdf/7616Short%20History%20of%20Short%20story.pdf>.

12. Chodak G. An experiment with Facebook as an advertising channel for books and audiobooks / G. Chodak, G. Suchacka // *Information Systems Architecture and Technology : Proceedings of 37th International Conference on Information Systems Architecture and Technology – ISAT 2016 – Part I. Advances in Intelligent Systems and Computing.* – Cham : Springer, 2017. – Vol. 521. – С. 221–233. – Бібліогр.: 30 назв, DOI https://doi.org/10.1007/978-3-319-46583-8_18.

References

1. Vikovych R. I. (2012). *Metodyka navchannya studentiv movnyh special`nostej audiyuvannya anglo-movnyh telenovyn* [Methodology of teaching listening comprehension of TV news in English to students of Higher Linguistic School]: Candidate's thesis, Kyiv, 344 (ukr).

2. Zadorozhna I. P. (2013). *Organizaciya samostijnoyi roboty majbutnih uchyteliv z ovolodinnja anglo-movnoyu kompetentnistyu v audiyuvanni* [The organization of future English language teachers selfstudy work on acquiring listening competence]. *Naukovi zapysky Ternopil's`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Gnatyuka. Seriya : Pedagogika*, 1, 89–96 (ukr).

3. Zadorozhna I. P. (2012). *Teoretyko-metodychni zasady orghanizaciji samostijnoji roboty majbutnikh uchyteliv z ovolodinnja anghlo-movnoju komunikatyvnoju kompetencijeju* [Theoretical and methodical principles of autonomous work organization of pre-service teachers on developing English-language communicative competence]: Doctor's thesis, Kyiv, 2012, 770 (ukr).

4. Kozhedub L. Gh. (2010). *Formuvannja u majbutnikh filologhiv nimecjkomovnoji kompetenciji v chytanni na osnovi interpretaciji khudozhnikh tekstiv* [Developing German-language reading competence in future philologists through interpretation of fiction]: Candidate's thesis, Kyiv, 305 (ukr).

5. Lapina V. E. (2010). *Metodika formirovanija sociolingvistichej kompetencii na materiale audiotekstov (anglijskij jazyk, jazykovej vuz)* [Methods of developing sociolinguistic competence through audio texts (English language, language university)]: Candidate's thesis, Moskov, 200 (rus).

6. Macnjeva O. A. (2009). *Navchannja majbutnikh uchyteliv rozuminnja anghlijskoghogo movlennja z nacionaljnymy ta regionaljnymy typamy vymovy* [Teaching pre-service English teachers to understand national and regional types of pronunciation]: Candidate's thesis, Kyiv, 261 (ukr).

7. Nacjuk M. B. (2014) *Vidbir khudozhnikh tvoriv dlja formuvannja linghosociokulturnoji kompetentnosti majbutnikh uchyteliv anghlijskoji movy v chytanni khudozhnjoji literatury* [Selecting fiction for linguosociocultural competence development of pre-service English teachers through reading literature]. *Visnyk Zaporizkoghogo nacionaljnoghogo universytetu. Pedagoghichni nauky*, 1, 249–258 (ukr).

8. Nikolajeva S. Ju. (2013). *Metodyka navchannja inozemnykh mov i kuljtur: teorija i praktyka : pidruchnyk dlja studentiv klasychnykh,*

pedagoghichnykh i linghivistychnykh universytetiv [Methods of teaching foreign languages and cultures theory and practice: a textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities]. S. Ju. Nikolajeva (Ed.). Kyiv: Lenvit, 590 (ukr).

9. Nishhyk R. O. (2013). Pryncypy ta kryteriji vidboru avtentychnykh khudozhnykh filjmivi videofraghmentiv dlja navchannja majbutnykh filologhiv anghlomovnogho ghovorinnja z vykorystannjam frazeologhichnykh odyncyj [Principles and criteria of selection authentic films and videos for developing English speaking competence of future philologists through phraseological units]. Visnyk Kyjivsjkogho nacionaljnogho linghivistychnogho universytetu. Ser. : Pedagoghika ta psykholohija, 22, 35–45 (ukr).

10. BBC National Short Story Award [Electronic resource]. Available at : <http://www.theshortstory.org.uk/nssp/>. (eng).

11. Boyd W. (2006). A short history of the short story [Electronic resource]. Quarter (Summer). Available at: <http://dkvenglishdpt.org/admin/public/uploads/pdf/7616Short%20History%20of%20Short%20story.pdf>. (eng).

12. Chodak G. (2017) An Experiment with Facebook as an Advertising Channel for Books and Audiobooks. In: Borzemski L., Grzech A., Świątek J., Wilimowska Z. (eds) Information Systems Architecture and Technology: Proceedings of 37th International Conference on Information Systems Architecture and Technology – ISAT 2016 – Part I. Advances in Intelligent Systems and Computing. Springer, Cham, vol. 521, 221–233, DOI:10.1007/978-3-319-46583-8_18 (eng).

*Статтю рекомендовано до друку
доктором педагогічних наук, професором,
завідувачем кафедри практики англійської мови
та методики її викладання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
Задорожною Іриною Павлівною*

Стаття надійшла до редакції 31 січня 2018 року

Ирина Билянская

аспирант кафедри практики англійського мови
і методики його викладання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
ул. Максима Кривоноса 2, 46027, г. Тернопіль, Україна,
iryna.bezruka@hotmail.co.uk

**КРИТЕРИИ ОТБОРА ХУДОЖЕСТВЕННЫХ АУДИОКНИГ
ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ АУДИТИВНОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ**

Iryna Bilianska

PhD student Department of English Language and Methods of Teaching
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
2 Maxyma Kryvonosa str., 46027, Ternopil, Ukraine,
iryna.bezruka@hotmail.co.uk

**SELECTION CRITERIA OF FICTION AUDIOBOOKS
FOR LISTENING SKILLS DEVELOPMENT
OF PRE-SERVICE TEACHERS**